

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه سیرد
دانشکده زبان و ادبیات
گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
زبان و ادبیات فارسی

بررسی شیوه نثر تحقیقی علی دشتی

استاد راهنما:

دکتر سید محمود الهام بخش

استاد مشاور:

دکتر مرتضی فلاح

پژوهش و نگارش:

زهرة رمضانى

زمستان ۱۳۸۷

۱۳۸۸/۹/۱۱

مجلس اطلاعات مدرک علمی بزرگ
تهیه مدرک

۱۲۷۴۱۸

مدیریت تحصیلات تکمیلی

صور تجلسه دفاعیه پایان نامه دانشجوی
دوره کارشناسی ارشد

شناسه: ب/ک/۳

جلسه دفاعیه پایان نامه تحصیلی خانم زهره رضانی دانشجوی کارشناسی ارشد
رشته / گرایش: زبان و ادبیات فارسی

تحت عنوان: بررسی شیوه نثر تحقیقی علی دشتی

و تعداد واحد: ۴ در تاریخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۳ با حضور اعضای هیأت داوران (به شرح ذیل) تشکیل گردید.

پس از ارزیابی توسط هیأت داوران، پایان نامه با نمره: به عدد ۱۷/۷۵ به حروف

خفنه و هفتاد و پنج درصد و درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت.

عنوان

نام و نام خانوادگی

امضاء

استاد/ استادان راهنما:

دکتر سید محمود الهام بخش

استاد/ استادان مشاور

دکتر مرتضی فلاح

دکتر مهدی ملک ثابت

متخصص و صاحب نظر داخلی:

متخصص و صاحب نظر خارجی:

دکتر عباس برهانی

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه (ناظر)

نام و نام خانوادگی: دکتر داریوش مهرشاهی

امضاء:

به آستان حقیقت که،

بہتر از آن موهبتی یافت نمی شود.

چکیده :

علی دشتی، از جمله شخصیت هایی است که بیش از نیم قرن در عرصه های مختلف از جمله روزنامه نگاری، سیاست و ادبیات ایفای نقش کرده است. وی پس از دو دهه روزنامه نگاری و اشتغال سیاسی، به داستان نویسی روی آورده است. داستان های دشتی، اگرچه به لحاظ تکنیک و فن داستان نویسی حرف چندانی برای گفتن ندارد، لیکن این آثار بازتاب تأملات و ملاحظات گوناگون وی در عرصه سیاست و فرهنگ است و از جنبه های انتقادی، دارای نقاط قوتی است که نمی توان آنها را نادیده انگاشت. دشتی پس از داستان نویسی، در دهه سی در کسوت نویسنده نثرهای ساده انتقادی متوجه ادبیات کلاسیک شده است. این آثار در سطح فکری، تا اندازه زیادی بازتاب روحیه حساس و تأثیرپذیر و انتقادگرای دشتی است. این آثار، به دلیل تجربه و مهارت دشتی در روزنامه نگاری و آشنایی با زبان طبقه متوسط کتابخوان، آثار ساده و خوش خوانی است که در آشنا کردن این طبقه با ادبیات کلاسیک، از جایگاه ویژه ای برخوردار است. همچنین، این دسته از آثار دشتی به لحاظ ویژگی های زبانی، متأثر از جریان ساده نویسی دوران مشروطه، از جمله نثرهای پیشگام ادبیات در ساده نویسی به شمار می روند. نقد های دشتی، به لحاظ فقدان تحصیلات آکادمیک، بیشتر نقد هایی ذوقی و تأثر نگاری های امپرسیونیستی اند. در بخش نخست این پژوهش با تکیه بر نظریات نقد پسامدرن و روان کاوی شخصیت، بازتاب های فکری و شخصیتی دشتی در آثار تحقیقی و انتقادی وی باز نموده شده و در بخش واپسین، به ویژگی های برجسته زبانی که موجب گرایش طبقه متوسط به آثار دشتی شده، پرداخته شده است. در بخش نتیجه گیری نیز، با توجه به بخش های پیشین، جایگاه علی دشتی در میان نویسندگان نقد های فنی معاصر باز نموده شده است.

کلمات کلیدی (فارسی و انگلیسی):

ادبیات معاصر، نثر تحقیقی، علی دشتی، نقد ادبی.

Contemporary Literature, Research Prose, Ali Dashti, Literary Criticism.

فصل اول: مبادی تحقیق

- ۱-۱ تعریف موضوع..... ۲
- ۲-۱ سابقه تحقیق..... ۳
- ۳-۱ کلمات کلیدی (فارسی و انگلیسی)..... ۴
- ۴-۱ سؤالات پژوهشی..... ۴
- ۵-۱ روش تحقیق..... ۵

فصل دوم: سیری در زندگانی علی دشتی

- ۱-۲ تولد و زاد بوم..... ۷
- ۲-۲ ورود به ایران..... ۸
- ۳-۲ آغاز فعالیت های اجتماعی..... ۹
- ۴-۲ ورود به عرصه اعتراض سیاسی..... ۱۲
- ۵-۲ پیوند با مطبوعات..... ۱۲
- ۶-۲ درس گرفتن از کتاب «اعتماد به نفس»..... ۱۶
- ۷-۲ رهیافت از نویسندگی به سیاست..... ۱۷
- ۸-۲ پلی به سوی روزنامه نگاری حرفه ای : آشنایی با رشید یاسمی..... ۲۱
- ۹-۲ دشتی و روزنامه نگاری..... ۳۰
- ۱-۹-۲ تأسیس روزنامه «شفق سرخ»..... ۳۰
- ۱-۱-۹-۲ «شفق سرخ» و انتقاد از سردار سپه..... ۳۲
- ۲-۱-۹-۲ آشنایی با سردار سپه..... ۳۴
- ۳-۱-۹-۲ دوران حیات «شفق سرخ»..... ۳۸
- ۱۰-۲ فراز و نشیب های زندگانی سیاسی..... ۴۰

- ۴۰..... ۱-۱۰-۲ نمایندگی مجلس
- ۳۹..... ۲-۱۰-۲ نخستین سفر به اروپا
- ۴۰..... ۳-۱۰-۲ زندان
- ۴۲..... ۱-۳-۱۰-۲ یادداشت های «ایام محبس»
- ۴۵..... ۴-۱۰-۲ تصدی سانسور
- ۴۶..... ۱-۴-۱۰-۲ سانسور سیاه چاله ای در زندگانی دشتی
- ۴۸..... ۵-۱۰-۲ دشتی پس از شهریور ۱۳۲۰
- ۵۳..... ۶-۱۰-۲ علی دشتی نماینده گروه عدالت
- ۵۴..... ۱-۶-۱۰-۲ بینش منفی حزبی دشتی
- ۵۸..... ۲-۶-۱۰-۲ مؤسس حزب عدالت
- ۵۸..... ۳-۶-۱۰-۲ نفوذ در بقا و فنای دولت ها؟
- ۵۹..... ۷-۱۰-۲ دشتی و رویارویی با قوام السلطنه
- ۶۲..... ۸-۱۰-۲ اقامت در فرانسه و آشنایی با فرهنگ غرب
- ۶۲..... ۱۱-۲ ورود به عرصه داستان نویسی
- ۶۳..... ۱-۱۱-۲ داستان نویسی یا اشتغال درمانی؟
- ۶۷..... ۲-۱۱-۲ افراط و تفریط در نقد آثار دشتی
- ۷۴..... ۱۲-۲ علی دشتی و نقد نگاری
- ۷۵..... ۱۳-۲ سرانجام زندگی دشتی

فصل سوم: تحلیلی از شخصیت دشتی

- ۷۷..... ۱-۳ الگوهای تحلیل
- ۷۷..... ۱-۱-۳ نقد پسامدرن
- ۸۲..... ۲-۱-۳ نقد مکمل : رئالیسم سوسیالیستی

- ۳-۱-۳ روان کاوی شخصیت ۸۹
- ۳-۱-۳-۱ تیپ های بدنی ۹۰
- ۳-۱-۳-۲ نهادهای روانی ۹۴
- ۳-۱-۳-۳ کارابزارهای یونگ برای نقد شخصیت ۹۴
- ۲-۳ شخصیت علی دشتی ۹۵
- ۳-۲-۱ دشتی به روایت خود : خود شناسی ها ۹۶
- ۳-۲-۲ اندام شناسی تیپ استخوانی ۱۰۴
- ۳-۲-۲-۱ اندام شناسی دشتی ۱۰۵
- ۳-۲-۳ ویژگی های روانی تیپ استخوانی: ویژگی های روانی علی دشتی ۱۰۶
- ۳-۲-۳-۱ در خود زیستی ۱۰۷
- ۳-۲-۳-۲ خیال پردازی ۱۰۸
- ۳-۲-۳-۳ دیرآشنایی ۱۱۲
- ۳-۲-۳-۱ دشتی و خویشاوندی ذهنی با قهرمانانش ۱۱۷
- ۳-۲-۳-۱-۱ دشتی و « نقشی از حافظ » ۱۱۷
- ۳-۲-۳-۱-۲ دشتی و « سیری در دیوان شمس » ۱۲۳
- ۳-۲-۳-۱-۳ دشتی و « قلمرو سعدی » ۱۲۵
- ۳-۲-۳-۱-۴ دشتی و « خاقانی، شاعری دیرآشنا » ۱۲۹
- ۳-۲-۳-۱-۵ دشتی و « دمی با خیام » ۱۳۱
- ۳-۲-۳-۴ دشواری شناخت تیپ استخوانی ۱۳۳
- ۳-۲-۳-۵ زندگی مضاعف: دوگانه زیستی ۱۳۶
- ۳-۲-۳-۱-۵ رنج دوگانه زیستی ۱۳۸
- ۳-۲-۳-۶ نا توانی در ابراز عواطف ۱۳۹
- ۳-۲-۳-۷ پایداری در عواطف ۱۴۴

- ۱۴۵.....۱-۷-۳-۲-۳ عواطف مثبت تیپ استخوانی: عواطف مثبت علی دشتی.....
- ۱۴۷.....۲-۷-۳-۲-۳ عواطف منفی تیپ استخوانی: عواطف منفی علی دشتی.....
-۸-۳-۲-۳ سوء ظن و بد بینی در نهاد تیپ استخوانی: بد بینی های علی دشتی....
- ۱۴۸.....
- ۱۴۹.....۹-۳-۲-۳ افسرده دلی و رنج درونی.....
- ۱۵۱.....۱۰-۳-۲-۳ سنجش روابط انسانی دشتی بر پایه جامعه سنجی موره نو.....
- ۱۵۳.....۱-۱۰-۳-۲-۳ تحلیل روابط انسانی دشتی بر اساس نمودار جامعه سنجی.....
- ۱۵۳.....۱-۱-۱۰-۳-۲-۳ روابط منفی با پهلوی اوّل و پهلوی دوّم.....
- ۱۶۴.....۲-۱-۱۰-۳-۲-۳ سایر روابط منفی.....
- ۱۶۵.....۳-۱-۱۰-۳-۲-۳ رابطه مشکوک.....
- ۱۶۷.....۴-۱-۱۰-۳-۲-۳ روابط مثبت.....
- ۱۶۸.....۴-۲-۳ گرایش علمی و فلسفی تیپ استخوانی.....
- ۱۷۵.....۵-۲-۳ گرایش ادبی تیپ استخوانی.....

فصل چهارم: شیوه نثر نویسی علی دشتی

- ۱۸۳.....۱-۴ نثر دوره مشروطه.....
- ۱۸۳.....۱-۱-۴ نقد نگاری.....
- ۱۸۴.....۱-۱-۱-۴ علی دشتی و نقد نگاری.....
- ۱۸۸.....۲-۴ ویژگی های برجسته و جایگاه نثر دشتی در آثار تحقیقی معاصر.....
- ۱۸۸.....۱-۲-۴ پیش نمایه های ادبی.....
- ۲۱۹.....۲-۲-۴ واژگان بیگانه (اروپایی).....
- ۲۲۳.....۱-۲-۲-۴ اشاره به نام و آثار نویسندگان اروپایی.....
- ۲۲۴.....۱-۱-۲-۲-۴ یادکرد بر اساس تداعی.....

۲۲۶ یادکرد به منظور تطبیق و مقایسه ۲-۱-۲-۲-۴
۲۲۶ تطبیق شخصیت ها و آثار ۱-۲-۱-۲-۲-۴
۲۲۸ تطبیق مضامین ۲-۲-۱-۲-۲-۴
۲۲۹ یادکرد برای تبیین و توضیح ۳-۱-۲-۲-۴
۲۳۳ یادکرد به منظور استشهاد ۴-۱-۲-۲-۴
۲۳۸ واژگان عربی ۳-۲-۴
۲۵۷ ترکیب های آوندی ۴-۲-۴
۲۶۴ فصل پنجم: نثر دشتی در مقایسه با نثر معاصران

فصل ششم: نتیجه گیری

۲۸۰ نتیجه گیری
۲۸۶ فهرست منابع
	فهرست جداول :
۱۵۲ جدول ۱-۳ نمودار طبق الگوی گرافیکی جامعه سنجی
۲۱۷ جدول ۱-۴ جدول بسامدی «پیش نمایه های ادبی» در آثار علی دشتی
 جدول ۲-۴ جدول بسامد سنجی کاربرد واژگان «فرنگی» در آثار انتقادی علی دشتی
۲۲۱

پیشگفتار:

بهار ۱۳۸۶ بود و تعدادی از همکلاسی هایم موضوعات پیشنهادی خود را به دانشکده اعلام کرده بودند. و من هنوز بر سر این انتخاب، با خود به نتیجه نرسیده بودم.

چه موضوعی را انتخاب کنم که در میانه راه دچار پشیمانی نشوم؟ و ضمناً حاصل تلاشم به کشف قطعه ای گمشده و یا، پرکردن فضایی خالی، هر چند کوچک، از پازل هزار تکه ادبیات معاصر باشد.

هنوز به عنوان دانشجوی کارشناسی ارشد، آنقدرها اشراف بر پژوهش های انجام شده در حوزه ادبیات معاصر نداشتم که به تنهایی در این باره تصمیم بگیرم. و ضمناً، جرأت گفتن « نمی دانم و به تنهایی نمی توانم» را، هم نداشتم. اما چاره ای نبود.

بنابراین ترس و خجالت از ابراز ناتوانی و سردرگمی را کنار گذاشتم و به سراغ استاد ارجمند، آقای دکتر جلالی - که درس ادبیات معاصر دوره کارشناسی را نیز با او گذرانده بودم - رفتم و ضمن اعترافی صادقانه نزد استاد، سعی کردم خود را از کابوس انتخاب موضوع رساله نجات بدهم. اتفاقاً، استاد نیز با صبر و حوصله همیشگی پذیرایم شد و با چند سؤال ریز و فنی، به شیوه معمول و مخصوص خودش، تکلیفم را روشن کرد.

تصمیم بر « بررسی شیوه نثر تحقیقی علی دشتی»، بعنوان یکی از نویسندگان پیشگام در ساده نویسی و مبدع نقدهای ذوقی، قرار گرفت. ظاهراً، در همان زمان دانشجوی دیگری، رساله ای را با عنوان « تحقیق در احوال و شیوه نثر نویسی دکتر اسلامی ندوشن»، به راهنمایی دکتر جلالی، به پایان رسانده بود که می توانست الگو و راهنمای مناسبی برای من نیز باشد. طرح تفصیلی موضوع بر اساس آن رساله تنظیم شد. فهرست منابع کار هم تقریباً مشخص بود:

۱- آثار علی دشتی، بویژه آثاری که به نثرهای تحقیقی شهرت یافته بودند.

۲- منابعی که درباره زندگی، شخصیت و آثار علی دشتی، تا آن زمان نوشته شده بود.

۳- منابع و آثاری که برای تحلیل و بررسی آثار دشتی و تأیید فرضیه های احتمالی، باید از آنها کمک می گرفتیم.

اما، فراهم کردن این منابع، کار چندان آسانی نبود. بویژه، بعضی آثار و نوشته های علی دشتی که نه در کتابفروشی ها یافت می شد و نه در کتابخانه ها موجود بود. لیکن، به هر ترتیب تعدادی از آثار موجود، در همان سال از نمایشگاه کتاب، خریداری شد و مابقی کمیاب نیز به همت دوست عزیز در تهران، از لا به لای کتابهای قدیمی و گرد و خاک گرفته دست دوم فروشی ها، جمع آوری شد.

از آن پس، بر اساس طرحی که در اختیار داشتم، همت و وقت خود را صرف مطالعه و استخراج شواهد کردم. نوشته ها و اسناد موجود در باره زندگی علی دشتی بسیار پراکنده و متفاوت بود. گاهی هشتاد و هفت سال زندگانی او، در سه صفحه قطع وزیری خلاصه شده بود و گاهی هم خلاصه تر از آن، در حد تاریخ تولد و درگذشت و اشاره ای گذرا به آثار قلمی او. داوری ها درباره دشتی و آثارش، غالباً متأثر از شیوه نقد سنتی، یا یکسره مثبت بود و یا، یکسره منفی. بعضی از داوری ها، بیشتر به پیشداوری می مانست تا نقد و داوری راستین. آثار داستانی دشتی، اکثراً، با بر چسب های مارکسیستی، مردود و باطل و، آثار انتقادی و به اصطلاح تحقیقی اش نیز گاه با اصطلاحاتی کلی و کلیشه ای آمیخته به تعارف، در ردیف نثرهای دانشگاهی و پژوهشی قرار گرفته بود و گاهی هم، با اندکی اغماض به عنوان نقدهای ذوقی، اما فاقد هرگونه ارزش علمی ارزیابی شده بودند. اظهارنظرها درباره خلیات و روحيات او نیز، غالباً، متناقض به نظر می رسید.

خلاصه هرچه بیشتر به منابع مراجعه می کردم، با مجهولات بیشتری مواجه می شدم. نهایت چاره را در آن دیدم که تمام اطلاعات و شواهد موجود را جمع آوری و مطابقه کنم. تا شاید به معلوماتی روشنگر دست یابم. به عنوان نمونه، درباره تولد علی دشتی، سه تاریخ نزدیک به هم در منابع مختلف وجود داشت: ۱۲۷۱، ۱۲۷۳ و ۱۲۷۵ شمسی، که از آن میان قطعاً یکی منطبق با واقعیت بود. با مراجعه به اسناد و مدارک مجلس سنا که دشتی با دستخط خود آنها را پر کرده بود، سال ۱۲۷۳ ش. به چشم می خورد و قرینه دیگری که جای هیچ گونه تردیدی باقی نمی گذاشت، یادداشتی شخصی در کتاب «سایه»، درباره «بغداد»، متعلق به ۲۵ مهرماه ۱۳۲۵ بود

که، نویسنده خود را در آن مردی ۵۲ ساله معرفی کرده بود. استناد به این دو قرینه، تاریخ های باقی مانده را دور از واقعیت و مخدوش می نمود.

بدین ترتیب، تلاش کردم تا از میان اطلاعات موجود، تصویری نسبتاً واضح و گویا از زندگانی علی دشتی ترسیم کنم و زوایای گوناگون و سایه روشن های زندگی پر فراز و نشیب وی را در حد امکان، در یک مجموعه فرا هم آورم.

از آن پس، نوبت شخصیت و آثار دشتی فرا می رسید. در این باره نیز، موظف بودم، فارغ از هرگونه پیشداوری، شخصیت متناقض نمای دشتی را بازشناسی کرده و آنسوی چهره او را در آثارش بازجویم. مرحله دشواری بود. زیرا، نه از روانشناسی سر در می آوردم و نه از جامعه شناسی. آنچه که پیمودن این مسیر را برایم هموار کرد، راهنمایی های سودمند استاد گرانمایه دکتر ناصرالدین صاحب الزمانی بود که، با معرفی منابع روانشناختی و همچنین آثاری در زمینه جامعه شناسی هنر و ادبیات و، نظریه های نقد ادبی، برداشت های ناقص و یافته های پراکنده ام را سر و سامان بخشید. حاصل این تلاش، تحلیلی از شخصیت دشتی و یافتن بازتاب های فکری او، در آینه آثارش شد.

پس از انجام این مرحله، ضروری بود تا از میان سیاهه بلند بالایی از ویژگی های زبانی و ادبی آثار دشتی، که پس از بررسی های متناوب و مکرر آثار او، فراهم شده بود، مواردی ارائه شود. از اینرو، با پرهیز از شیوه سنتی سبک شناسی (ردیف کردن ویژگی های دستوری و ادبی) و، با صرفنظر از وجوه اشتراک نثر دشتی با سایر نثرهای دوره معاصر، به ارائه چند ویژگی برجسته اکتفا شد. و بدین ترتیب در بخش سوم این رساله، به تحلیل و بررسی مواردی که می توانست به منزله اثر انگشت و امضای دشتی در هر یک از آثار وی به شمار آید، پرداخته شد. البته، قطعاً، موارد دیگری را می شد به این بخش افزود که امکان زمانی بیشتری را می طلبید و متأسفانه این فرصت برای بنده فراهم نبود. امید که در زمانی مناسب، کاستی های این بخش، جبران شود.

اکنون بر خود لازم می دانم از استاد راهنما و استاد مشاور محترمی که از نظرات کارشناسانه خود مرا بی بهره نگذاشته اند سپاسگزاری نمایم. همچنین، از زحمات و کوشش

فراوان دو استاد ارجمند آقایان دکتر یدالله جلالی پندری و دکتر ناصرالدین صاحب الزمانی، که در انجام این پژوهش، بی دریغ یاری ام کرده اند، صمیمانه سپاسگزارم.

در پایان نیز از خانواده خوبم، برای همه همکاری ها و حمایت های دلسوزانه شان، و از همسرم که در نخستین سال زندگی مشترکمان، با شکیبایی، این پروژه را تاب آورد، نهایت تشکر را دارم.

زهره رضانی - ۱۳ اسفندماه ۱۳۸۷

فصل اوّل:
مبادی تحقیق

۱-۱ تعریف موضوع (تعریف مسأله، هدف از اجراء و کاربرد نتایج تحقیق):

علی دشتی (۱۳۶۰-۱۲۷۳ ش.) روزنامه نگار، سیاستمدار، نویسنده و منتقد ادبی از جمله شخصیت هایی است که بیش از نیم قرن (۱۲۹۹-۱۳۶۰ ش.) در عرصه های مختلف فرهنگی، سیاسی و ادبی ایفای نقش کرده و آثار متعددی از خود به یادگار گذاشته است. دشتی پس از بیست و یکسال فعالیت (۱۲۹۹-۱۳۲۰ ش / ۱۹۱۹-۱۹۳۰ م.) در عرصه مطبوعات و سیاست، با انتشار اولین اثر داستانی خود «فتنه» در سال ۱۳۲۲ وارد عرصه ادبیات شد.

دشتی از نیمه دوم دهه ۱۳۳۰، کار نقد ادبی را آغاز کرد و مجموعه مقالات و کتاب هایی در تحلیل و نقد اندیشه ها، شخصیت و آثار تنی چند از شاعران نامدار کلاسیک ایران به رشته تحریر در آورد که این آثار جایگاه خاصی در نقد ادبی معاصر دارد. وی در کتاب های خود که بیشتر متأثر از ذوق او است به بررسی آثار شاعران فارسی زبان (نظیر سعدی، حافظ، مولوی، خاقانی، خیام و...) پرداخته است. دشتی در این دسته از آثار تحقیقی خود برخی از روش های منتقدان کلاسیک اروپایی را به کار گرفته است.

هدف از اجراء این رساله شناخت شیوه نثر آثار تحقیقی علی دشتی و بررسی و تحلیل ویژگی ها و ارزش های ادبی خاص این نثر و همچنین تعیین جایگاه نثر او در میان نثرهای تحقیقی نویسندگان معاصر است.

یافته های این پژوهش می تواند مورد استفاده پژوهشگران و دانشجویانی قرار گیرد که در زمینه نثر معاصر فارسی و سبک شناسی نثر و نیز فن نقد تحقیق می کنند.

۱-۲ سابقه تحقیق:

تحلیل گران و منتقدان ایرانی تا این زمان دو رویکرد کلی نسبت به علی دشتی و آثار پژوهشی وی داشته اند. دسته ای که نوشته های او را به دلیل ذوقی بودن پژوهش ها و نقد هایش بی ارزش و کم ارزش ارزیابی کرده اند و عده ای دیگر که به دلیل زندگانی سیاسی، در بحث های مربوط به ادبیات معاصر ایران او را به کلی نادیده گرفته اند. با این وصف، «بازیگران عصر طلایی» از ابراهیم خواجه نوری (سال ۱۳۲۲) نخستین اثری است که در بخش مستقلی از کتاب به زندگینامه علی دشتی به ویژه در عرصه سیاست و مطبوعات می پردازد. رأی صاحب نظران در دو جلد، جلد اول (سال ۱۳۳۶) و جلد دوم (سال ۱۳۴۶)، مجموعه مقالاتی است که به نقد و بررسی آثار پژوهشی دشتی پرداخته است. دکتر زرین کوب (سال ۱۳۵۶) در کتاب نقد ادبی از دشتی به عنوان نویسنده پیشگام نقدهای ذوقی یاد کرده است. «از نیما تا روزگار ما» کتابی است از یحیی آرین پور (سال ۱۳۷۴). آرین پور در این کتاب از دشتی با عنوان «پیر مطبوعات ایران» و داستان نویس یاد می کند و در زمره داستان نویسان به معرفی آثار و نمونه های نثر داستانی او می پردازد. حسن مرسلوند در جلد سوم کتاب «زندگینامه رجال و مشاهیر ایران» (سال ۱۳۷۳) زندگانی سیاسی دشتی را شرح داده است. علی بهزادی در جلد اول کتاب خود، «شبه خاطرات» (سال ۱۳۷۵)، به زندگانی سیاسی و مطبوعاتی دشتی پرداخته است. حسن میر عابدینی در جلد اول کتاب «صد سال داستان نویسی ایران» (سال ۱۳۷۷) از علی دشتی به عنوان نویسنده داستان های پاورقی نام برده است. دکتر محمد دهقانی (سال ۱۳۸۰) نیز در بخشی از رساله «پیشگامان نقد ادبی» به نقد و بررسی دشتی و آثار انتقادی او تحت عنوان «دشتی و ادبیات فرنگ» پرداخته است. پس از آن «دشتی در تاریخ و ادب معاصر ایران» (تهران ۱۳۸۰) نوشته مهدی ماحوزی اثر مستقلی است که به معرفی علی دشتی و ارائه نمونه هایی از آثار او در عرصه داستان نویسی، روزنامه نگاری و پژوهش های ادبی پرداخته است. «زندگی و زمانه دشتی» (تهران ۱۳۸۳) کتابی است از عبدالله شهبازی. شهبازی در این اثر، در شانزده قسمت به زندگی

و فعالیت های سیاسی دشتی می پردازد و در بخش یازدهم بسیار کوتاه و گذرا نیم نگاهی به دشتی نویسنده دارد. هوشنگ اتحاد در جلد هفتم مجموعه «پژوهشگران معاصر» (سال ۱۳۸۳) ضمن جمع آوری اظهار نظرهای پراکنده درباره علی دشتی مفصل به زندگانی سیاسی و فرهنگی وی پرداخته است. همچنین در سال ۱۳۸۴ حسن کامشاد در کتاب «پایه گذاران نثر جدید فارسی»، در بخش کوتاهی از کتاب خود، به معرفی دشتی و آثار داستانی و پژوهشی او پرداخته است. داریوش صبور نیز در کتاب «از کاروان حله» (سال ۱۳۸۴) در بخش روزنامه نویسی معرفی مختصری از روزنامه «شفق سرخ» علی دشتی دارد. وی همچنین در بخش نویسندگان نثرهای دانشگاهی و پژوهشی، بر خلاف سایر نویسندگانی که بیشتر به جنبه های سیاسی و گاهی هم نقد داستان های دشتی توجه داشته اند، دشتی را به عنوان نویسنده نثرهای دانشگاهی و پژوهشی معرفی می کند. و سر انجام، اخیراً دکتر ایرج پارسی نژاد نیز در اثر مستقلی تحت عنوان «علی دشتی و نقد ادبی» (سال ۱۳۸۷) به معرفی و نقد شیوه نقد نویسی دشتی پرداخته است. لیکن با این همه پژوهشی که درباره دشتی صورت گرفته، تا کنون اثر مستقلی که به بررسی شیوه نثر تحقیقی علی دشتی پردازد عرضه نشده است و این پایان نامه می تواند اولین گام در جهت معرفی این بُعد از آثار او باشد.

۱-۳ کلمات کلیدی (فارسی و انگلیسی):

ادبیات معاصر، نثر تحقیقی، علی دشتی، نقد ادبی.

Contemporary Literature, Research Prose, Ali Dashti, Literary Criticism.

۱-۴ فرضیات (یا سئوالات پژوهشی):

۱- شیوه ی نثر علی دشتی در آثار تحقیقی او چگونه است؟

۲- چه عوامل سخن آرایبی باعث زیبایی نثر تحقیقی علی دشتی شده است؟

۳- نثر دشتی در مقایسه با نثر تحقیقی پژوهشگران معاصر از چه جایگاهی برخوردار است؟

۱-۵ روش تحقیق (مخصوص مجتمعات‌های علوم انسانی و هنر و معماری):

این پایان نامه از نوع بنیادی است و بررسی آن به شیوه تحلیلی - توصیفی و با روش کتابخانه ای صورت می گیرد. برای این منظور ابتدا آثار تحقیقی علی دشتی مطالعه و یادداشت برداری خواهد شد و سپس با توجه به عناصری که در تحلیل سبک متون منثور به کار گرفته می شود ، شیوه نثر علی دشتی مورد بررسی قرار می گیرد و پس از استخراج شواهد ، تحلیل اطلاعات به دست آمده و نگارش مطالب آغاز خواهد شد.

فصل دوّم:

سیری در زندگانی علی دشتی (۱۳۶۰-۱۲۷۳ش.)